

INVAZIJA NA NORMANDIJO

Napravljanje na prihod

Decembra 1943 so voditelji po dolgih prepirih na čelo poveljstva invazijskega stroja dali ameriškega generala Dwighta Eisenhowerja, medtem ko je poveljnik kopenskih enot postal Rommlov, general Bernard Montgomery. Poveljstvo se je moralo takoj spoprijeti z organizacijo urjenja napadalnih enot, ki so jim namenili vaje, sicer rezervirane za komandose.

O Osmega maja je Eisenhower za datum operacije naposled določil 5. junij 1944. Konec meseca se je proti pristaniščem in ladjam zgrnila nepregledna množica vojaštva in zgolj natovarjanje je trajalo ves teden. Toda končno odločitev o začetku je imelo v rokah vreme in izkrcaje se je izvedno en dan kasneje. Slabo vreme je namreč Nemce uspavalo, da so odpovedali večino izvidniških poletov in mornariških patrolj. Poleg tega je bilo zanje nepojemljivo, da bi mogel kdo izpeljati invazijo na takem morju. Mnoge enote so imele takrat celo proste dneve in stanje zmanjšane pripravljenosti. Štab 15. armade je celo prejel kodiran signal za začetek izkrcanja a vrhovni poveljniki niso verjeli, da bi zavezniki tako neposredno napovedali svoj prihod, zato niso ukrepali.

Medtem se je pred Normandijo zbralo ladjevje, kot ga še ni bilo. 4126 izkrcevalnih in 1213 vojnih ladij je pod poveljstvom admirala Ramsayja z matematično natančnostjo plulo po koridorjih, ki so jih očistili minolovci, ter se razporejalo v napadalne položaje, medtem ko se je v zrak pognal prvi del od 11.500 letal vseh vrst, kolikor jih je imel na voljo maršal Leigh-Mallory, poveljnik letalskih sil operacije. Med njimi je bilo 1400 transportnih in 3500 jadralnih letal, ki so nosila tri zračnodesantne divizije - te naj bi prve stopile na francoska tla in zaščitile boka mostišč.

Ameriški 101. in 82. divizija sta imeli na vesti zahodni, ameriški del mostišča. 101. je izskočila ob 0.15 ponoči in zasedla štiri pomembne ceste skozi močvirja, glavni cilj 82. pa je bilo selo Sainte-Mere-Eglise, pomembno prometno vozlišče. Zavzeti so morali mostove, nekatere pa celo porušiti, da Nemci za protinapad nebi morali napredovati.

Nemško zahodno poveljstvo poročil o letalskem desantu najprej ni vzelo resno, ker zaradi sabotiranih zvez niso uspeli takoj oceniti velikosti napada. Dodatno zmedo so povzročile slepilne operacije, v katerih so iz letal metali lutke. Iz nekaj sidrišč so že izplule ladje, ki so z natančnostjo na nekaj območjih nemške položaje dobesedno zradiral.

Že uro zatem so se v boj pognali prvi vojaki na najzahodnejšem, ameriškem odseku Utah. Njihova vodilna ladja je naletela na mino in šla takoj na dno, a pripetljaj se je izkazal za srečnega, kajti vsa invazijska formacija je zaradi tega zašla poldrug kilometer južneje. Obramba je bila tu slaba in šefi so odločili, da bodo izkrcaje nadaljevali kar tam. Obramba tam ni bila dovolj ladijskega ognja, utrdbe je zasedala elitna 352. divizija na urjenju, česar zavezniški obveščevalci niso vedeli, in za nameček je zaradi valov potonila večina DDjev, tako da se je pehota znašla na obali sama. Ogenj so branilci na Američane odprli šele, ko so bili ti že na pesku, in uprizorili vsesplošno klavnico, ki je dala pečat filmu o iskanju vojaka Ryana in igram, ki jih poznamo vsi.

Prvi val je bil zdesetkan in se je lahko le stisnil k jeklenim oviram, medtem ko so naslednji prejeli enako dobrodošlico. Razbitine vseh vrst so hitro zamašile vso plažo, ker inženirji niso mogli uničiti ovir, na katere so se nasajale ladje. Po par urah grozljivke je kazalo, da bodo Američani leteli v morje, in general Omar Bradley, poveljnik ameriških izkrcevalnih sil, je premišljeval o umiku. Toda izkušeni veterani so uspeli nabrati okoli sebe nekaj vojakov in se meter za metrom odplazili proti utrjenim pečinam nad obalo, s katerih so Nemci s strojničnim ter minometnim ognjem obvladovali vse pod seboj. Bodečo žico so uničevali s posebnimi torpedi, ki so jih potisnili skozi ovire in jih razstrelili. Sredi popoldneva so se vojne ladje približale obali, kolikor so se le mogle, in od blizu streljale po vsem, kar je bilo podobno nemškemu položajem. Ob pol dveh je do Bradleyja prišla težko pričakovana novica, da se vojaki na nekaj mestih prebijajo na vrh pečin. Celo tedaj bi se lahko položaj kaj lahko razpletel drugače, kajti 352. diviziji je na pomoč prihajal 915. pehotni polk. Vendar je ta na zavezniško srečo zamudil za nekaj ključnih ur, ker je po zaledju napadal fantomske ameriške padalce - lutke! Na odseku Omaha so Američani prvi dan zasedli zgolj kilometer in pol globok obrežni pas. Podoben sprejem so doživeli ameriški rangerji pod pečino Pointe du Hoc.

Omahi je proti vzhodu sledil britanski odsek Gold, kjer so se Britanci izkrcali uro za Američani. Tu je bila nemška obramba prav tako dobro utrjena in organizirana, vendar tanki niso zamudili in Hobart je Nemce galdko premagoval tako, da so bili Britanci ob opoldnevu že več kilometrov v notranjosti. Le v mestecu Le Hamel so se Nemci zelo utrdili in zadnji odpor so zavezniki strli šele pozno popoldne. Na odseku Juno še vzhodneje so napad vodile sile 3. kanadske divizije generala Crerarja, ki so bile polne maščevanja na račun kanadskih žrtev pri Dieppu. Za zadoščenje so se morali vojaki zelo potruditi, saj so padli v največje osje gnezdo

na britanskih odsekih, predvsem zaradi množice utrjenih naselij ob obali. Tudi tu so podvodne in obalne ovire povzročale hude preglavice in ker inženirjem vseh ni uspelo odstraniti, je marsikateri del desantne mašinerije postal njihova žrtev. Izid je bil ta, da je podpora zopet zaostala in Kanadčani so morali brez kritja jurišati v naselja, kjer je potekal boj na nož. Zgolj na skrajnem zahodnem delu je uspelo iz vode prilomastiti tudi tankom, ki so nato napadli nemško obrambo. Kljub vsem težavam Kanadčani niso izgubili zagona in so prodrli globoko v notranjost ter s tem na britanske kolege tisti dan napravili velik vtis.

Najvzhodnejši odsek je bil britanski Sword, kjer so na kopno najprej planili škotski komandosi in odhiteli v notranjost pomagat padalcem pri Pegazovih mostovih. Posebno pomembno je bilo mesto Caen, katerega obvladovanje bi pomenilo odprto pot na francoske ravnice tja do Pariza.

Medtem so si v Rundstedtovem štabu grizli nohte in šele ob štirih popoldne se je Hitler domislil, da bi bilo morda pametno v boj poslati oklepne divizije. Takrat je bilo seveda že prepozno, saj so bile predaleč od obale, medtem ko so na nebu kraljevala zavezniška letala. Nemci so izpeljali nekaj protinapadov, a so bili ti zaradi zmede in letalske premoči nasprotnika neuspešni. In ko so se naposled v boje zapletle še elitne esesovske tankovske divizije, so imeli zavezniki na obali dovolj opreme, da so se jim postavili porobu.

Prvega dne invazije na Normandijo se je tam izkrcalo več kot 75.000 Britancev in Kanadčanov ter 57.500 Američanov, kar je skupaj s 23.000 padalci pomenilo skoraj 156.000 zavezniških vojakov. Imeli so čez 12.000 padlih, ranjenih in pogrešanih. Vseh zastavljenih ciljev niso dosegli, vendar so v Normandijo zagrizli dovolj, da jih Nemci od tam niso več spravili. Slednjih letalstvo zaradi zavezniške premoči v zraku skorajda ni poseglo v boje in tudi mornarica jo je skupila, kjerkoli je pokukala na področje izkrcanja. Spregovoriti velja še o zagrizenih bojih za Caen, ki so kljub temu, da je bilo njega zavzetje načrtovano za prvi dan, trajali do 18. julija, ker so jo zavezniške sile pod Montyevim poveljstvom grdo skupile od tigrov, panterjev in flakov elitnih esesovskih tankovskih divizij.

Izkrcanje v Normandiji velja za enega ključnih trenutkov v vojni, saj je pomenilo odprtje druge fronte (za vzhodno) v Evropi, vsled česar so se Nemci znašli stisnjeni med dvema ognjema. Zaradi tega so bili primorani deliti svoje sile, kar je Sovjetom omogočilo skoraj nemoten prodor v srce Nemčije. Če bi invazija propadla, bi to vojno nedvomno zelo podaljšalo, saj bi tovrsten udarec morali in moči zahodnih vojska zavlekel nadaljnje operacije na obeh frontah in zeljejedom omogočil, da se opremijo s svežim orožjem. Na srečo se to ni zgodilo in tisočletni rajh je šel rakom žvižgat še nekaj let prej, kot bi sicer.